

3.

**En norsk Bondes Optegnelser om Struensee og Katastrofen
17. Januar 1772¹⁾.**

Meddelt af Ludvig Daae.

Paa Gaarden Søndre Birkedal (Voldens Præstegjeld i Søndmøer) har i flere Generationer boet en meget vel anseet og efter Tidernes Leilighed vel oplyst Bonde-æt. En til denne hørende Mand Peder Jacobsen paabegyndte omkring Midten af forrige Aarhundrede en Række Optegnelser, der fortsattes til hans Død og senere af Sønnen Jacob Pedersen (Storthingsrepræsentant for Romsdals Amt 1815 og 1818). Optegnelserne danne nærmest et Slags Slægte- og Dagbog, væsentligst altsaa indeholdende Slægtsefterretninger og Notitser om lokale Forhold. Indblandet hist og her finder man imidlertid ogsaa Sager af mere almindelig Interesse. Saaledes en Beretning om Struensee og den til hans Navn knyttede Katastrofe. Denne tør vel antages at hvile paa trykte Beretninger fra Begyndelsen af, men Stil og Feilskrift af Navne vise dog tydeligt, at den maa være gaaet gennem adskillige Munde, før den i sin nuværende Form blev nedskrevet. Karakteristisk i saa Henseende er Beretningen om, at alle Mennesker raabte „ora“, hvad der, da man paa Søndmøer gjerne sloifer h, selvfølgelig betyder „Hurrah“. Nedtegningen af denne Beretning om Struensee maa være skeet ikke ret lang Tid efter Katastrofen. Umiddelbart forud findes nemlig antegnet, at Nedskriverens Søn Jacob Pedersen blev født 12 Novbr. 1770, og umiddelbart bagefter, foruden nogle Notitser om Aarsvæksten 1771, at Nedskriverens Datter Birte blev født 27 Oktober 1771.

¹⁾ Efterfølgende lille Meddelelse er af Hr. Ludvig Daae, Solnor i Norge, bleven tilsendt Foreningens Formand til dennes private Underretning. Da imidlertid Foreningens Bestyrelse har ment, det kunde have sin Interesse at se, hvorledes Begivenheder, som de i dette lille Stykke omhandlede, bleve opfattede og fortalte i en afsides liggende norsk Fjeldegn, aftrykkes Meddelelsen med Hr. Daaes Samtykke. Noterne under Siden ere Randbemærkninger, tilføjede af Optegnelsens Forfatter.

Den herefter følgende Afskrift af, hvad der omhandler Struensee, er ordret — saavel Text, som Marginalia; Orthografi og Interpunktion derimod friere gjengivet.

„Anno 1771.

Det samme Aar kom der en kongelig Forordning¹⁾, at Alle og Enhver, som ellers lystede og vilde det, skulde dem være tilladt at faa sin nærmeste Slægt tilægte, som sin Broders Hustru og sin Hustrues Søster og saa videre.

En anden kom samme Aar, som lyde saa, at en Mand kunde have to Hustruer, om han vilde.

Og en anden kom, nemlig den tredie, at de, som fik uægte Børn, skulde faae 10 Rdl. til Opfostrelse og mange saadanne Usædvanligheder.

Samme Aar brændt en Deel af Bergen af paa Stranden.

1772, begyndte dette Aar ganske sørgeligt i vores Residentsstad Kjøbenhavn. Dronningen og Minister Struens, Greve Brandt og Greve Falkenskjold og mange andre Tilhængere, som vilde bestjæle Livet af vor allernaadigste, vise Konge, Christian den syvende²⁾, som var den allerviseste i sin Regering blandt alle det hele Europas Monarker, og bestræbede derpaa hele Januar Maaned til den 19de Dato, da havde de besluttet at holde et Gjestebud og høitidelig Glædskabs Fest med adskillige Spil, Skjenkas og saadant mere. Da havde de tillavet en Drik med Forgift i at forgive Kongen med. Da havde de givet Livvagten Ordre til at reise til sit Hjem, og endeel var indsluttet med andre Regimenter, saa der var ikke en eneste Mand tilbage paa Slottet. Da havde Gud opvakt en General, hedder Ranshaug, og en Oberst, hedder Krøler, som havde opdaget alt. De gik samme Aften hen til Enkedronning Juliane Marie, som var Stifmoder til Kongen, og gav hende tilkjende alle Ting, hvorledes det var behandlet i alle Maader. Straks gik hun til Kongen og forkyndte ham alt, som skeet var. Imedens bestilte Ranshaug og Krøler Vagt for alle Døre, maatte saa ind for Kongen og give ham

¹⁾ Alle disse udgav Minister Struens og Brant.

²⁾ Dronningen afledte Børn med Struens, Kongen uafvidende.

rigtig Forklaring, hvorledes alle Ting var tilgaaet i alle Maader, hvorover Kongen blev ilde tilmode og forandret i alle sine Lemmer.

Da gik han i sit Kammer en Times Tid¹⁾, da han kom til Betænkning, og satte han sig ned at skrive en Arrest til sin egen Dronning. Maatte saa disse to for det Første arrestere Dronningen med saadanne Ord: Vor allernaadigste Konge, Christian den Syvende har befalet at arrestere Madammen, hvorpaa hun straks svarede: Tør I saaledes tale eller gaae ind til en souverain Dronning. Da svarede en Løitnant: Ikke mere en souverain Dronning, men alene en Arrestant, Madam²⁾. Tog han hende saa med Vagt, og satte hende i en Vogn og kørte hende 5 Miil om Natten³⁾. Fra den Tid saa de hverandre ikke mere, og siden arresteredes Struens og Brandt og utallige mange andre, saa ikke en Eneste var tilovers. Kongen bar saadan Frygt for sig, at han skjulte sig⁴⁾ fra Kl. 1 om Natten og hans Søn, Prins Fredrik, som var da et lidet Barn, med ham, til Kl. 6 om Aften, saa intet Menneske vidste i hele Staden, hvor han var, saa det var en saadan ynkelig Tilstand, at alle Mennesker mente, at han var død. Da lukte Kongen et Vindu op og viftede med et hvidt Flag og sagde: Kong Christian den Syvende lever endnu, sørger ikke. Hvorved der blev et saadant Frydeskrig i hele Staden, som aldrig nogen Tid havde været. Alle Mennesker raabte af al Magt ora, ora, ora, Kong Christian den syvende lever endnu.*

4.

Schack-Rathlou og Suhm.

Meddelt af E. Holm.

Allerede paa Suhms egen Tid blev der flere Gange udtalt Forbavselse og Harme over, at han aldrig blev gjort til Danne-

¹⁾ Maaske Kongen faldt i Bøn til Gud.

²⁾ Hun var ganske forhærdet.

³⁾ Fra Staden til Helsingør.

⁴⁾ I et Lønkammer under Slottet, som intet Menneske vidste af.